

JAN OLSZEWSKI
ORCID: 0000-0002-5704-7526
Uniwersytet Rzeszowski
jolszewski@ur.edu.pl

Compliance jako prewencyjna forma informowania

Abstrakt: Celem artykułu jest ukazanie instytucji *compliance* jako użytecznej formy prewencyjnego informowania o obowiązującym prawie. Opisano ją w odniesieniu do aspektów pojęciowego, prawnego i organizacyjnego. W tekście pojawiają się także odwołania do ewolucji tej instytucji w Polsce i propozycje jej praktycznego wykorzystania.

Słowa kluczowe: *compliance*, prawo informacji, instytucje prewencyjne.

Uwagi wstępne

Aby państwo mogło wypełnić swoje obowiązki, obok typowych działań interwencjonizmu, jak na przykład kontroli lub nadzoru, powinny w coraz większym zakresie pojawiać się inne formy. W szczególności chodzi tu o poszukiwanie znacznie tańszych i bardziej akceptowalnych instytucji prewencyjnego oddziaływania. Wszelkie typy oddziaływań ostrzegawczych w administracji można podzielić co najmniej na dwie wyraźne grupy: inicjatywy wewnętrzne i zewnętrzne. W dalszych analizach interesować nas będą jedynie prewencyjne formy wewnętrzne, które można opisać w ujęciu administracyjnoprawnym.

Działania prewencyjne zewnętrzne są już od jakiegoś czasu opisywane w literaturze¹. Obejmują one utrwalone instrumenty normatywnie uregulowane, ale

¹ P. Izdebski, *Akty prawa miękkiego jako współczesny instrument nadzoru nad rynkiem finansowym — rola oraz charakter prawny. Część 1*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 3, s. 78–88. Autor wskazał między innymi, że *soft law* odgrywa fundamentalną rolę w strukturze nadzoru nad współczesnym rynkiem finansowym. Prawo to stanowi istotną alternatywę dla norm prawa trady-

także na bieżąco doskonalone typu *soft law*. Formy ostrożnościowe wewnętrzne są rzadsze. Obecnie dotyczą one jedynie niewielkiego odsetka przedsiębiorców. Przede wszystkim odnoszą się do takich, którzy tworzą je we własnym zakresie do podnoszenia konkurencyjności poprzez szybsze rozwiązywanie bieżących problemów. Powszechnie wiadomo, iż najkorzystniejsze są tu wszelkiego typu formy prewencyjne, szczególnie niskokosztowe, proste we wprowadzeniu, o indywidualnym charakterze. Takie walory ma już kilka instytucji, zwłaszcza *compliance*. Powszechnie uważa się też, iż jest ono jedną z najważniejszych wewnętrznych form *soft law*.

Uwzględniając pozytywne doświadczenia w stosowaniu tej instytucji, przedstawimy ją i jej otoczenie organizacyjno-prawne. Celem niniejszej publikacji ze względu na ograniczenia wydawnicze jest jedynie zarysowanie kilku kwestii dotyczących tej instytucji. Będą się one odnosić do ustaleń: pojęciowego, prawnego i organizacyjnego. Pojawia się także odwołania do ewolucji tej instytucji w Polsce, przede wszystkim w zakresie charakterystycznych aspektów organizacyjnych dotyczących jej wdrażania. Zaprezentujemy ponadto, jakie obszary tematyczne powinny być podejmowane w aktach prawnych, w których planowane byłoby wprowadzenie obowiązku tworzenia *compliance* przez przedsiębiorców. Dlatego też zostaną ukazane wzorcowe konstrukcje prawne i zakresy ich oddziaływania, jakie w ramach badań empirycznych dostrzeżono w niektórych podmiotach poddanych badaniom. Podstawową metodą badawczą były badania literatury przedmiotu² oraz analiza stosownych regulacji. Do opisów wprowadzono także kilka uwag o charakterze empirycznym, jakie autor dostrzegł w pracy niektórych przedsiębiorców stosujących *compliance*, w tym z rynku USA³.

1. Podstawowe pojęcia

Soft law

Wskazując, iż *compliance* jest formą typu *soft law*, należy określić, co rozumiemy przez to pojęcie, a następnie ustalić cechy tego prawa. *Soft law* obejmuje

cyjnego. Dzięki niemu Komisja Nadzoru Finansowego ma możliwość podjęcia szybkiej reakcji na niepokojące zjawiska zachodzące wewnątrz rynku. Celem niniejszego artykułu jest omówienie oraz analiza problematyki aktów prawa miękkiego stosowanych przez krajowy organ nadzoru, w tym ich pojęcia, istoty, rodzajów, a także celów oraz roli, jaką odgrywają we współczesnej infrastrukturze nadzoru nad rynkiem finansowym. Podobne uwagi zob. np. A. Nadolska, *Soft law w regulacji rynku finansowego w Polsce: rekomendacje, wytyczne i lista ostrzeżeń publicznych KNF*, Warszawa 2021.

² W zakresie dialogu zob. zwł. A. Dobaczewska, *Dialog społeczny w społecznej gospodarce rynkowej*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 37, 2017, s. 242–257.

³ Autor oprócz pracy na uczelniach w USA odbywał staże w Ministerstwie Sprawiedliwości USA, a następnie w tamtejszych niezależnych organach regulujących.

pewne zalecane zasady zawarte w różnego rodzaju normach, niewiązanych lub dobrowolnych rezolucjach, zaleceniach, kodeksach postępowania i standardach. W literaturze za *soft law* uznaje się „przepisy normatywne zawarte w tekstach niewiązanych”⁴. Podnosi się też, że istnieją dwa sposoby rozgraniczania *soft law*. Podstawą pierwszego jest binarne rozróżnienie pomiędzy regułami prawnymi i nieprawnymi, podczas gdy drudzy wybierają ideę stopniowanej normatywności lub kontinuum, a nawet istnienie półcienia w zakresie oddziaływania prawnego, w którym poprzez instrumenty prawa miękkiego można rozpocząć proces przyjmowania nowych podmiotów lub nawet państwa do wdrażania standardów pierwotnie nieakceptowalnych.

Cele tworzenia *soft law* na przestrzeni lat się zmieniały. Zasadniczo uważa się, iż *soft law* jest pomocne także do nieco ukrytego procesu nieformalnego stanowienia prawa międzynarodowego w związku ze swoją formą powolnego wdrażania i wzmacniania jego autorytetu. *Soft law* pomaga w ten sposób w sprawdzaniu pewnych teorii, a potem kreowaniu⁵ ich wpierw poprzez niewiązącą formę wobec stabilniejszych stanowisk prawnych.

Cechą wspólną instytucji typu *soft law* jest bardziej praktyczne ukazanie stanowiska organów⁶, które je opracowały. Są one zazwyczaj ukierunkowane na określone problemy prawno-organizacyjne. Aby ten cel zrealizować, *soft law* przyjmuje różne formy. Wspólną cechą *soft law* jest również to, że organ tworzący takie prawo najczęściej dokonuje samozwiązania się z prezentowanym stanowiskiem, dzięki czemu powstaje nowy typ roszczenia wobec takiego organu. Jak wskazuje Paweł Izdebski⁷, działania tego typu mają charakter prewencyjny wobec uczestników rynku, a także quasi-legislacyjny, gdyż wypełniają luki informacyjne w aspektach wymagających nowej lub dokładniejszej interpretacji.

Wiedza

Charakterystyczną cechą *compliance* jest to, iż w procesie jego opracowywania tworzy się u odbiorcy wiedzę. Powstaje ona dzięki informacjom przygotowanym stosownie do potrzeb, jako że początkowo uwzględnia się poziom zdolności absorpcyjnych odbiorców, a dopiero w następnym etapie przekazuje się odpowiednio dla nich ujęte informacje. Poprzez połączenie praktyki z informacjami rzeczywiście rozwiązuje się wówczas problemy (do których odnosi się *compliance*). Dowodzi to, że na użytek *compliance* tworzy się wiedzę.

⁴ T. Fajardo, *Soft Law*, <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199796953/obo-9780199796953-0040.xml> (dostęp: 1.03.2022).

⁵ J. D’Aspremont, T. Aalberts, *Symposium on Soft Law*, „Leiden Journal of International Law” 25, 2012, nr 2, s. 309–372.

⁶ Najczęściej dotyczy to organów publicznych.

⁷ P. Izdebski, *op. cit.*, s. 88.

Z tego względu ustalenie pojęcia wiedzy jest konieczne do zrozumienia specyfiki *compliance*. W naukach prawnych przez wiedzę rozumie się połączenie informacji teoretycznych i praktycznych, które zapewniają umiejętności dające podstawę do faktycznego rozwiązywania problemów z danego obszaru rzeczywistości. Wiedza tworzona jest w procesie przyswajania i weryfikowania. Zasadniczo ma postać niematerialną. Tak jak składające się na nią informacje zależy od wielu czynników. W określonym kontekście, przy stosownych elementach osobowościowych, skutkuje lepszymi lub gorszymi efektami. Wiedzę mogą wdrażać i urzeczywistniać w działaniu jednostki i zespoły funkcjonujące w organizacjach. W sytuacjach gdy wiedza jest udostępniana, wskazane jest tworzenie instrumentów do jej sprawnej i efektywnej absorpcji⁸. Proces ten może być jednopoziomowy, choć najczęściej obejmuje kilka poziomów.

Zgodność

Zgodność jest zbiorem powiązanych z sobą wzorców zachowań, w tym prawnych i etycznych, nakładających na adresatów obowiązek dostosowania się do nich. W *compliance* stworzenie stanu zgodności następuje poprzez informowanie i powiązanie tego procesu z systemem kontroli tak, by adresaci określonych norm zachowywali się w sposób wskazany przez normodawcę. Zgodność, którą zapewnia *compliance*, z zasady jest kompleksowa i obejmuje swoim zakresem kilka sfer. Jako pierwsza wymieniana jest sfera funkcjonowania podmiotu w życiu publicznym.

W *compliance* zgodność obejmuje, oprócz prawa powszechnie obowiązującego, także normy wewnętrzne, kulturę organizacyjną oraz etos zawodowy⁹. Jest kilka poziomów tworzenia zgodności. Należy tu uwzględnić przede wszystkim zobowiązania o charakterze ogólnym, by następnie przejść do bardziej szczegółowych. Przykładem kwestii ujmowanych zwykle w sposób ogólny jest misja. W wielu organizacjach wspomina się o niej wprost, ale bywają także ujęcia pośrednie, w których termin „misja” mieści się w ogólnej aksjologii, wartościach branżowych¹⁰ czy też kulturze organizacyjnej.

Przykład misji nazwanej wprost widać u wielu podmiotów (na przykład w wytycznych CBA¹¹ — wskazuje się tam, iż program zgodności powinien być

⁸ J. Olszewski, *Obowiązki informacyjne w gospodarce jako element zwiększania konkurencji*, Rzeszów 2020, s. 53.

⁹ CBA, *Wytyczne w zakresie tworzenia i wdrażania efektywnych programów zgodności (compliance) w sektorze publicznym. Rządowy program przeciwdziałania korupcji na lata 2018–2020*, Warszawa 2020, s. 4.

¹⁰ D. Teneta-Skwieracz, *Koherencja i swoistość wartości sektorów publicznego i prywatnego*, „Humanities and Social Sciences” 1, 2017, s. 199.

¹¹ CBA, *op. cit.*

w pełni zintegrowany z misją podmiotu, który opracowuje *compliance*). Szczególnie złożone opisy misji mogą pojawić się w sferze publicznej. Tu spojrzenie na cele zawarte w takiej misji powinno obejmować nie tylko stan obecny, ale także to, czym dany podmiot powinien być dla społeczeństwa. Pomocne do takich ustaleń są ustawowe cele jego istnienia, aczkolwiek misję tworzy się również przez odniesienia do aksjologii (które mogą podawać, komu wprost, a komu ubocznie podmiot służy, jaką wartość publiczną kreuje dla społeczeństwa). Misja stanowi w takim ujęciu ogół wartości, jakich oczekuje społeczeństwo, a przede wszystkim klienci danego podmiotu i inni interesariusze.

Stopień i zaangażowanie w realizację zgodności zależy ponadto od możliwości finansowych i organizacyjnych każdego podmiotu. Dlatego też w procesie tworzenia zabezpieczeń dla zachowania zgodności powinno się uwzględniać, jakie dany podmiot ma zasoby. Podmioty w lepszej sytuacji finansowej i organizacyjnej mogą w treści *compliance* wyposażyć organy weryfikujące w szersze i kosztowniejsze procedury.

Compliance

Pojęcie *compliance* wywodzi się od angielskiego zwrotu *to comply with* ('zastosować się do określonych reguł'). Przede wszystkim chodzi tu o zapewnienie legalności (zgodności prawnej) działania każdego podmiotu w jego otoczeniu prawnym¹².

Podmioty stosujące tego typu wskazania mogą poprzez specjalnie ujęte ostrzeżenia dokonać skonsolidowania wielu zadań. Ponadto zharmonizowanie umożliwia dokonywanie wszelkiego typu kontroli w nowy, ekonomiczniejszy sposób, w tym przede wszystkim sprawdzanie zgodności z normami prawnymi i etycznymi. *Compliance* należy uznać za dobrze opracowane, gdy zapewnia, że wszystkie przepisy zostaną wykonane nie tylko formalnie, ale też zgodnie z najnowszymi wykładnikami i według oczekiwań organów kontrolnych.

Poprzez wprowadzenie *compliance* każdy podmiot uzyskuje dodatkowo liczne korzyści niezauważalne wprost. Do takich pośrednich zalet można zaliczyć na przykład to, że cały proces zarządzania staje się szybszy i tańszy (gdyż nie następuje powielanie działań). Będzie on też bardziej transparentny, a przede wszystkim bezpieczniejszy dla załogi i otoczenia danego podmiotu. Podstawową zaletą *compliance* jest to, iż oceniane jest ono jako działalność wzmacniająca wiarygodność każdego podmiotu, który je stosuje.

¹² B. Makowicz, *Raport z badania stanu compliance i systemów zarządzania zgodnością w działających w Polsce przedsiębiorstwach*, Warszawa-Słubice 2020, s. 6.

2. Geneza i obszary wykorzystywania *compliance*

Compliance ma źródło w zwyczajach gospodarczych pochodzących z Stanów Zjednoczonych Ameryki¹³. Tam też w pewien specyficzny dla tej formy sposób opracowano jego strukturę i ustalono katalog minimalnych ostrzeżeń¹⁴.

Szczególnie warto wskazać, że *compliance* postrzegane z punktu widzenia nadzoru korporacyjnego, gdyż w tym obszarze konieczne jest przestrzeganie wyjątkowo wysokich standardów. Taki stan wynika przede wszystkim z potrzeby utrzymania wiarygodności u inwestorów. Dlatego też *compliance* w przypadku korporacji odnosi się do większej liczby tematów niż konieczne do prowadzenia zwykłej działalności gospodarczej.

Informacje zawarte w korporacyjnym *compliance* ustalają zachowania względem wszelkich działań mających na celu zapewnienie przestrzegania aktów normatywnych, ale również odnoszą się do wielu innych grup tematycznych i reguł postępowania¹⁵. Na bieżąco w ramach *compliance* dokonuje się także identyfikacji różnego rodzaju zagrożeń, a nawet stanów o wysokim poziomie ryzyka¹⁶. Poprzez procesy ostrzegawczego informowania dąży się do minimalizacji takich zagrożeń. Co za tym idzie *compliance* tworzy kilka grup rozmaitych działań. Dalej przedstawimy to w trzech grupach tematycznych — będą to działania w zakresie zarządzania zgodnością, oddziaływania na organizację struktury wewnętrznej oraz zarządzania procesami monitorowania.

3. Zasady zarządzania zgodnością w *compliance*

Z dotychczasowych rozważań wynika, że *compliance* jest instytucją, która zakłada wiele sposobów zarządzania zgodnością z normami, jakie obowiązują w sferze związanej z danym podmiotem. Ukażemy zatem, jakie obszary tematyczne powinny być zwłaszcza podejmowane w aktach prawnych, w których planowane jest wprowadzenie obowiązku tworzenia *compliance* przez przedsiębiorców. Zanim jednak je wyliczymy, należy podkreślić, iż instytucja ta jest z natury

¹³ Szerzej na ten temat zob. M. Król-Bogomilska, *Programy compliance i pozyskiwanie informacji od sygnalistów (whistleblowers) oraz inne alternatywne dla kar formy przeciwdziałania i zwalczania naruszeń prawa antymonopolowego*, [w:] *Wyzwania dla ochrony konkurencji i regulacji rynku. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Skocznemu*, red. M. Bernat et al., Warszawa 2017, s. 309–326.

¹⁴ B. Makowicz, *op. cit.*

¹⁵ M. Korus, *Compliance, czyli zarządzanie zgodnością prawną — praktyczny przewodnik*, „Przegląd Corporate Governance” 2012, nr 7, <https://www.koruslegal.pl/post/compliance-praktyczny-przewodnik> (dostęp: 7.06.2021).

¹⁶ Na przykład ryzyka związanego z nieomalże każdym nieetycznym zachowaniem.

niezwykle zmienna, gdyż oprócz zakładania obowiązku przestrzegania prawa podpowiada, jak odwoływać się do stale zmieniających się wartości.

Należy podkreślić, iż *compliance* określa się też skrótem CMS (ang. *Compliance Management System*). Jest to system oparty na wartościach wynikających z przestrzegania wszelkich norm aksjologii i prawa. Ze względu na to, że normy te ulegają ewolucji, wskazane jest nieomalże ciągle dostosowywanie *compliance* do nowych wymagań. Takie podejście ma na celu najpierw tworzenie, a potem utrzymanie długofalowej kultury *compliance*. Co istotne, *compliance* to nie tylko przestrzeganie norm, ale w głównej mierze wytwarzanie we wszelkiego typu podmiotach postaw stosowania najwyższych standardów. Dlatego też konieczne jest aktualizowanie zachowań pracowniczych w ten sposób, aby zawsze *compliance* tworzyło ostrzeżenia, a także wysoką świadomość u pracowników rozumiejących całościowo prawo i normy etyczne, którym podlegają. Przede wszystkim powinni dostrzegać, jakie regulacje obowiązują w poszczególnych obszarach ich działalności. Inny zakres potrzebnych im informacji tworzy znacznie szerszy i trudniejszy w opisie katalog zachowania się w określonych sytuacjach.

Największym problemem przy opracowywaniu dobrego *compliance* jest odnajdywanie potencjalnych stanów ryzyka i konfliktu. Dlatego też powinno ono dotyczyć, oprócz odniesień do różnego rodzaju norm, także trudnych sytuacji, w których może dochodzić do nakładania się na siebie sprzecznych norm czy też wartości¹⁷. W ten sposób *compliance* ustala zachowania do wszelkich granicznych sytuacji i pokazuje, jak postąpić w nich zgodnie ze wspomnianymi regulacjami. Dodajmy jeszcze, że do podstawowych narzędzi zapewniających powstanie zgodności należą systemy motywacyjne oraz samoregulacja.

Według Bartosza Makowicza¹⁸ *compliance* jest sposobem organizacji przedsiębiorstwa, który redukuje do minimum ryzyko wystąpienia nieprawidłowości. Następuje to poprzez stworzenie drugiego poziomu weryfikacji, obejmującego wszelkie formalne i pozaformalne zachowania w organizacji. W literaturze wskazuje się, iż wiele sytuacji nadzwyczajnych¹⁹, ale też standardowych stanów wymaga wyprzedzającego i stosownego do zagrożenia przygotowania prawnego. Dlatego należy postulować obowiązkowe opracowywanie przez przedsiębiorców własnego *compliance*. Jest to istotne zwłaszcza w kontekście zmieniających się wymogów regulacyjnych²⁰.

¹⁷ B. Makowicz, *op. cit.*, s. 6.

¹⁸ *Ibidem*, s. 6–7.

¹⁹ T. Kocowski, *Przedsiębiorcy i ich sytuacja prawna w stanach nadzwyczajnych*, „Przegląd Prawa i Administracji” 106, 2016, s. 194.

²⁰ B. Makowicz, *op. cit.*; I. Małobęcka-Szwast, *Compliance w zakresie prawa ochrony konkurencji jako wyzwanie dla organów spółki*, „Monitor Prawa Handlowego” 2018, nr 3, s. 25–32.

4. Polskie unormowania instytucji *compliance*

W Polsce w 2019 roku, w celu wymuszenia na pewnej grupie przedsiębiorców większej dbałości o przestrzeganie coraz bardziej złożonych norm, zaczęto opracowywać projekt ustawy zakładającej obowiązek tworzenia obligatoryjnych wewnętrznych *compliance*. Ostatecznie pojawił się on w ramach nowego projektu ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary i zmianie niektórych ustaw²¹. W akcie tym, oprócz poszerzenia podstaw odpowiedzialności podmiotów zbiorowych i wprowadzenia licznych nowych sankcji w zakresie osobistej odpowiedzialności menadżerów²², pojawił się obowiązek tworzenia własnego systemu *compliance*. Opierając się na tym rozwiązaniu, można postulować, aby prawodawca nałożył podobnie obligatoryjny obowiązek na podmioty, które dopuściły się naruszeń z pewnych obszarów prawa. Obowiązek tworzenia *compliance* powinien obejmować także podmioty z każdej branży, w której urzędy nadzorcze wykryją dużą skalę naruszeń prawa. Dla przykładu UOKiK powinien wskazywać takie regulacje z obszaru prawa konsumentów i ochrony konkurencji, zaś KNF w zakresie usług inwestycyjnych, prawa bankowego itp.

5. Praktyczne wskazania w zakresie opracowania *compliance*

W literaturze²³ podkreśla się, że nie ma uniwersalnego programu *compliance*, dlatego użyteczne może być przedstawienie propozycji w tym zakresie. Jako jedno z pierwszych działań przygotowawczych konieczne jest podjęcie się przez przedsiębiorcę formalizacji działań informacyjnych.

Formalizacja działań informacyjnych w procedurach *compliance* realizowana jest wieloobszarowo, gdyż sam fakt sformalizowania zapewnia obniżanie niepewności, ale taką rolę na pewno odgrywają także same informacje. Formalizacja zapewnia ponadto pewną przewidywalność, przynajmniej w zakresie części reguł. Za *compliance* przemawia też to, iż prezentacja informacji zawsze wymaga pewnego uszeregowania. Układ danych i innych elementów językowych, jakie mogą narzucić normy *compliance*, powoduje z kolei lepsze zrozumienie tekstu

²¹ Projekt ustawy zob. <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12312062/katalog/12511901> (dostęp: 10.09.2019).

²² Na przykład rezygnacja z wymogu uprzedniego uzyskania prejudykatu, czyli wyroku skazującego osobę fizyczną.

²³ I. Małobęcka-Szwast, *op. cit.*, s. 29.

przez odbiorcę. Znaczące korzyści uzyskuje się przy tym również dzięki temu, że prezentacja informacji staje się krótsza i oszczędniejsza, a taka konstrukcja jest zdecydowanie wyrazistsza w przekazie. Dodatkowo struktura narzucona regulacjami znacznie częściej pozwala się skoncentrować na problemach wskazanych w regułach *compliance*, czyli też kwestiach bardziej rzeczywistych.

Dalszy przegląd form informowania ma na celu poszukiwanie w ramach tej sfery prawa najlepszych rozwiązań — i to w aspekcie uniwersalnym, i szczegółowym.

6. *Compliance* a obszary zadaniowe, które powinny być objęte obowiązkiem informowania

Analiza *compliance* wykazuje duże zróżnicowanie pomiędzy jego rodzajami, niemniej jednak parę grup tematycznych nierzadko się powtarza. Jedną z nich jest grupa związana ze statusem prawnym, strukturą organizacyjną, procesami tworzenia regulacji wewnętrznych i ustalaniem obszarów ryzyka. Dla przykładu podajemy kilka z częściej pojawiających się zadań w *compliance*, uwzględniając wskazany wykaz tematyczny:

- sprawdzanie statusu prawnego i opracowywanie wykazu aktualnych wymagań z tym związanych;
- ustalanie struktury organizacyjno-prawnej i opracowywanie wykazu aktualnych wymagań z tym związanych;
- ustalanie procedury funkcjonowania poszczególnych organów w warunkach standardowych, a także warunkach podwyższonego ryzyka i innych sytuacjach, które mogą się pojawić;
- tworzenie i okresowa weryfikacja wszelkiego rodzaju wewnętrznych aktów regulacyjnych. W aktach tych uwzględnia się przepisy prawa, dobre obyczaje, kodeksy etyki i inne elementy wskazane w przynajmniej jednym z punktów *compliance*.

Przykładowe zadania zwykle ukazuje się w układzie kaskadowym. W ten sposób wiąże się je w struktury tematyczne i chronologiczne. Teksty *compliance* opracowuje się indywidualnie dla każdej grupy odbiorców. Normy zadaniowe mogą uwzględniać jedynie zakres obowiązków dotyczących danego miejsca pracy lub zakładać również racjonalne podejście do każdego problemu. Standardem jest także bieżące notyfikowanie o wszelkich nowych obowiązkach.

Podsumowanie

Jak wykazały zaprezentowane w tekście analizy, *compliance* jest szczególnie potrzebne przedsiębiorcom w branżach, w których istnieje duża liczba regulacji, lub tam, gdzie może dochodzić do krzyżowania się obowiązków. Opracowanie *compliance* w zasadzie w każdej sytuacji znacząco zwiększa przejrzystość operacyjną.

Na gruncie badań literatura²⁴ wypracowała pogląd, iż cechą *compliance* jest tworzenie *soft law* poprzez bardziej praktyczne ukazanie różnorodnych obowiązków, które spoczywają na danym podmiocie. *Compliance* są najczęściej ukierunkowane na określone problemy prawno-organizacyjne. Aby ten cel zrealizować, zawarte w nich ostrzeżenia przyjmują różne formy.

Na podstawie niniejszych analiz można także zasygnalizować jeszcze jedną cechę *compliance*, a mianowicie, że instytucja ta jest kreatorem samozwiązania, a nawet motorem wspierania legislacji. Dzieje się tak dlatego, że organ tworzący swoiste dla danego przedsiębiorcy reguły najczęściej dokonuje samozwiązania się z prezentowanym stanowiskiem. Ostrzeżenia w *compliance* mają w związku z tym charakter prewencyjny wobec obowiązującego prawa, ale także odnoszą się do różnorodnych i często niedostrzegalnych obyczajów gospodarczych. Ostatecznie *compliance* ma cechy quasi-legislacyjne, gdyż wypełnia luki informacyjne w aspektach wymagających nowej lub dokładniejszej interpretacji.

Bibliografia

- CBA, *Wtyczne w zakresie tworzenia i wdrażania efektywnych programów zgodności (compliance) w sektorze publicznym. Rządowy program przeciwdziałania korupcji na lata 2018–2020*, Warszawa 2020.
- D'Aspremont J., Aalberts T., *Symposium on Soft Law*, „Leiden Journal of International Law” 25, 2012, nr 2.
- Dobaczewska A., *Dialog społeczny w społecznej gospodarce rynkowej*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 37, 2017.
- Fajardo T., *Soft Law*, <https://www.oxfordbibliographies.com/view/document/obo-9780199796953/obo-9780199796953-0040.xml>.
- Izdebski P., *Akty prawa miękkiego jako współczesny instrument nadzoru nad rynkiem finansowym — rola oraz charakter prawny. Część I*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2021, nr 3.
- Kocowski T., *Przedsiębiorcy i ich sytuacja prawna w stanach nadzwyczajnych*, „Przegląd Prawa i Administracji” 106, 2016.
- Korus M., *Compliance, czyli zarządzanie zgodnością prawną — praktyczny przewodnik*, „Przegląd Corporate Governance” 2012, nr 7, <https://www.koruslegal.pl/post/compliance-praktyczny-przewodnik>.

²⁴ A. Nadolska, *op. cit.*, s. 8–10.

- Makowicz B., *Raport z badania stanu compliance i systemów zarządzania zgodnością w działających w Polsce przedsiębiorstwach*, Warszawa-Słubice 2020.
- Małobęcka-Szwast I., *Compliance w zakresie prawa ochrony konkurencji jako wyzwanie dla organów spółki*, „Monitor Prawa Handlowego” 2018, nr 3.
- Nadolska A., *Soft law w regulacji rynku finansowego w Polsce: rekomendacje, wytyczne i lista ostrzeżeń publicznych KNF*, Warszawa 2021.
- Olszewski J., *Obowiązki informacyjne w gospodarce jako element zwiększania konkurencji*, Rzeszów 2020.
- Teneta-Skwieracz D., *Koherencja i swoistość wartości sektorów publicznego i prywatnego*, „Humanities and Social Sciences” 1, 2017.
- Wyzwania dla ochrony konkurencji i regulacji rynku. Księga Jubileuszowa dedykowana Profesorowi Tadeuszowi Skocznemu*, red. M. Bernat, A. Jurkowska-Gomułka, M. Namysłowska, A. Piszcz, Warszawa 2017.

Compliance as a Preventive Form of Information

Summary

The aim of the publication is to present the institution of compliance as a useful form of providing preventive information about the law in force. Its conceptual, legal and organizational aspects are described. The article also includes references to the evolution of this institution in Poland and proposals for practical use.

Keywords: compliance, information law, preventive institutions.

